

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ВИТРАТ І ОТРИМАННЯ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВ В КОНКУРЕНТОЗДАТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Розкрито міру впливу глобалізації економіки та світової фінансової кризи на витрати і доходи підприємств; висловлено позицію автора щодо напрямків подолання кризових явищ (в тому числі за рахунок зменшення витрат підприємств) та перспектив розвитку вітчизняної економіки в глобалізованому світі; сформовано пропозиції щодо розвитку інформаційного забезпечення для оцінювання конкурентоздатності і антикризового управління підприємствами

Постановка проблеми. В процесі своєї господарської діяльності кожне підприємство здійснює відповідні витрати з метою отримання певних доходів. Взаємозв'язок між витратами і доходами дуже тісний, хоч не завжди витрати забезпечують отримання підприємством доходів.

Проблема здійснення витрат та отримання доходів підприємств в конкурентноздатному середовищі залишаються досить складними з позиції високих ризиків цього середовища і, одночасно, актуальними для серйозних наукових пошуків.

Метою статті є висвітлення теоретичних засад здійснення витрат і отримання доходів підприємств та формування на цій підставі відповідних висновків і пропозицій.

Стан вивчення проблеми. Вітчизняні та зарубіжні дослідники доклали багато зусиль для розробки даної проблематики, проте межі дослідження досить обширні і залишається великий простір для їх поглиблення та з'ясування певних неузгоджень. Йдеться, зокрема, про поведінку витрат та доходів підприємств в умовах посилення глобального тиску країн світових лідерів на країни, що володіють значними природними та трудовими ресурсами, розвитку гіперконкуренції й зміцнення конкурентоздатності підприємств, пошуку Україною власного місця та ролі в глобальній економіці, руйнівного впливу на економіку рекомендацій й інструкцій для Кабінету Міністрів України з боку представників МВФ і Світового банку, подолання причин та наслідків світової фінансової кризи тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми сучасного розвитку світової економіки, економіки України, її галузей, окремих підприємств в умовах глобалізації та світової фінансової кризи відображені в наукових працях Б. Заблоцького [2], О. Зернецької [3], З. Луцишин [5], А. Мельник [6], О. Погорлецького [9], Є. Савельєва [11], Н. Тарнавської [12], С. Юрія [14], С. Яременка [15]. Про витрати і доходи підприємств в конкурентноздатному середовищі написано у працях Б. Гейтса [1], Р. Кіосакі [4], О. Плиски [8], В. Титаренка [13] та інших.

Викладення основного матеріалу. Здійснювати витрати і отримувати доходи зобов'язане кожне підприємство незалежно від його форми власності, організаційно-правової форми, видів та обсягів діяльності, місцезнаходження тощо.

Білл Гейтс, американський мультимільярдер, співзасновник та колишній керівник провідної у світі комп'ютерної компанії "Майкрософт" стверджує, що в основі діяльності всіх підприємств лежить декілька елементів – це клієнти, продукти і послуги, доходи, витрати, конкуренти, доставка продукції або надання послуг споживачу, і нарешті, персонал компанії. На думку Б. Гейтса: "... Кожна компанія повинна управляти своїми доходами та витратами. ... Ні одна компанія не зможе стійко досягти успіху, якщо вона не випускає продукцію на ринок, не оплачує свої рахунки або не платить своїм працівникам" [1, с. 41-42].

Звідси, логічно напрошується висновок про те, що адміністративно-управлінський персонал підприємства має повсякчас відстежувати процеси, пов'язані з видами, формами, напрямками, статтями, елементами, сумами витрат та видами, формами, типами, напрямками доходів. Тут доречно підкреслити необхідність вживання фразеологічних стандартів: “здійснення витрат” або “проведення витрат” та “отримання доходів” або “одержання доходів”.

Витрати і доходи підприємств належать, водночас із активами, зобов'язаннями та капіталом, до найважливіших елементів фінансової звітності, що формується в системі обліку та перебуває під наглядом економічного контролю. Витрати потрібні підприємству для створення (виробництва) продукції, виконання робіт, надання послуг ведення організаційно-управлінської маркетингової та іншої операційної діяльності, а також фінансової, інвестиційної, іншої звичайної й надзвичайної діяльності. Доходи необхідні підприємству для підтримання його нормальної життєдіяльності, убезпечення від кризових явищ і несподіванок (форс-мажорних обставин), формування умов для наступного розвитку.

Види, форми, обсяги, структура та зміст витрат і доходів підприємства постійно видозмінюються під впливом багатьох чинників, особливо під впливом суспільно-економічних формацій, типів економік, світових політичних і економічних тенденцій, процесів.

В сучасних умовах суттєвий вплив на витрати й доходи підприємства мають глобалізація економіки та світова фінансова криза.

Глобалізацію економіки слід розглядати як “процес взаємопроникнення економічних, виробничих і торгівельних процесів між країнами, розміщення капіталів, технологій, форм і способів виробництва високо розвинутих країн у менш розвинуті, уніфікація правових норм господарювання в країнах, що інтегруються” [2, с. 506].

Варто зауважити, що проблема глобалізації, є не лише проблемою економіки, а і проблемою філософії, культури, релігії, історії, політології, соціології, етики, естетики, комунікації, біології, технології, інформатики й т.д. Зміст XXI століття становитимуть суперечності глобалізації й етнічності (антиглобалізації). Ці суперечності проявлятимуться у конфлікті Заходу з рештою людства. У зв'язку з тим, що людство вступило в нову епоху світового розвитку – епоху виживання, воно повинно вести активний пошук оптимальної гармонії шляхом зближення, взаємопроникнення і розвитку західних та незахідних культур. Водночас, вчені Латинської Америки працюють над виробленням ідеалів “космічної раси”, яка може слугувати моделлю мультикультурної і плюралістичної цивілізації майбутній історії людства [4, с. 68-72].

Глобалізація економіки доволі складний процес, що має за основу багаторівневу систему, яка відіграє неоднозначну і нерівноцінну роль на різних рівнях цієї глобалізації. Вона має певний вплив на відповідне підприємство, галузь, регіон, націю, народ, суспільство, державу, групу держав, континент і, зрештою, на всю світову економіку. В межах даного дослідження нас цікавить міра впливу глобалізації на підприємство та галузь економіки.

З цього приводу оригінально висловились З.О. Луцишин, яка переконана, що на рівні відповідного підприємства глобалізація характеризується, найперше, “диверсифікацією та розширенням джерел надходження; масштабами і пропорціями розподілу своїх активів у різних країнах; інтенсивністю долучення до експорту капіталу, товарів і послуг та використання місцевих переваг (широкий доступ до природних ресурсів та відносно дешевої робочої сили); розміри внутрішньофірмової торгівлі, технологічних трансфертів” [5, с. 71-73].

Щодо впливу глобалізації на галузь економіки тієї або іншої країни, то З.О. Луцишин вважає (і ми погоджуємося з її точкою зору), що “галузеві особливості найкраще ілюструються співвідношенням обсягів зустрічної внутрішньогалузевої торгівлі до світового виробництва галузі, відповідним показником у сфері інвестицій, а також коефіцієнтам спеціалізації галузі, розрахованим на основі співвідношення національних і міжнародних експортних квот галузі, концентрацією капіталу, що зростає через аквізування та злиття компаній” [5, с. 75].

На думку доцента О.І. Погорлецького, глобалізація економіки розкрила нові перспективи розвитку національним господарствам, викликала фундаментальні зміни в науці і техніці, призвела до росту числа індивідуальних інвесторів, забезпечила демократизацію інформації через глобальні інформаційні мережі, зробила справжню революцію фінансових ринків, маркетингу та інвестицій тощо. Проте, як зазначає цей же вчений, глобалізація створює умови для процвітання і посилення позиції сильним економікам провідних країн світу; контроль за основними засобами масової інформації залишається в руках багатих, що перешкоджає повноправному доступу до інформації всіх країн; глобалізація посилює геополітику і регіональні конфлікти; на базі ідеї утворення глобального світового ринку виник глобальний нерегульований капіталізм. Крім того, глобальний світовий ринок виступає своєрідним гігантським насосом, що перекачує ресурси з одних країн, де в продукції переважають сировинні компоненти, в інші, де створюють готові наукомісткі продукти з високою долею вкладеного в них інтелектуального матеріалу і висококваліфікованої праці); глобалізація сприяла появі світових ринків наркотиків, нелегальної зброї, “живого товару”; у низці випадків злочинний світ напряму проник в державне управління більшості країн світу тощо [9, с. 43-45, 53].

Отже, глобалізована економіка має як суттєві переваги, так і значні проблеми. Ці проблеми необхідно вирішувати послідовно, комплексно і системно, хоча відверто кажучи, у нас є сумніви в тому, чи вдасться їх розв'язати навіть наполовину.

Нинішня капіталістична система, що характеризується ознаками глобальності, за переконанням О.І. Погорлецького, не позбавлена низки серйозних недоліків, а саме: нерівномірного розподілу благ у світі, нестабільності світової фінансової системи; насування загрози глобальних монополій та олігополій; втрати державою, в умовах відкритої економіки, своєї попередньої ролі; проблеми цінностей та соціальної злагоди у світі [9, с. 45].

Звідси, стає зрозумілим, що ініціатори глобалізації – країни так званого “золотого мільярда” повинні намагатись проводити досить толерантну глобалістичну політику щодо решти країн світу з метою відносно справедливого поділу здобутих людством матеріальних і нематеріальних благ, фінансової та гуманітарної підтримки найвідсталіших економічно й політично нестабільних країн тощо. Інакше, світ очікують великі потрясіння, що супроводжуватимуться зростанням терористичних актів, посиленням національної й расової ненависті, зміцненням та розширенням світових корупційних та злочинних зв'язків і т.д.

С.І. Юрій переконаний, що завдання економічної науки України полягає в тому, щоб якнайшвидше відшукати механізм органічного включення нашої держави у міжнародний рух капіталу як рівноправного і вигідного партнера світового співтовариства [14, с. 193].

Ця ідея має бути, за нашим розумінням, провідною (наскрізною) протягом усього часу просування України до членства у Європейському Союзі.

Стабільності в розвитку економіки України, на думку А.Ф. Мельник, заважають наступні ризики: існування корупції, недостатність ресурсів (в тому числі енергетичних), наявність суттєвого сегмента власності, що належить Росії (в експортних секторах), невірноваженість політичної ситуації, критичний стан виробничої інфраструктури. Нинішню економічну кризу Україна можна побороти, як справедливо вважає А.Ф. Мельник, лише за умови чітко вироблених критеріїв та індикаторів стійкого економічного розвитку економічної безпеки, використання вигідного географічного положення, за рахунок розвитку науки та наукомістких технологій, значного підвищення якості виробництва, заохочення сукупного попиту, зростання купівельної спроможності населення [6, с. 210, 211].

Загалом погоджуємось позицією дослідниці щодо ризиків, умов та сегментів економічного зростання нашої держави, правда, хочемо додати до цього ще такі умови як об'єднання регіональних і професійних еліт навколо забезпечення реалізації національної ідеї – ідеї побудови сильної, європейської, заможної та процвітаючої України; розвиток громадського контролю і посилення відповідальності керівників великого бізнесу за соціально-економічний розвиток країни.

Вибір України в глобальному світі, зважаючи на її ресурсний потенціал, вважає Є.В. Савельєв, має базуватись на стратегії переходу до економіки високоінтелектуальних послуг з капіталізмом менеджерів (замість капіталізму власників), обминаючи фазу переважання обробної промисловості. Реалізація стратегії має розпочинатися з нарощування джерел фінансування освіти. Отже, потрібно переламати тенденцію, яка в останні роки є зворотною [11, с. 371].

Підтримуємо думку Є.В. Савельєва на рахунок того, що науково-освітній напрям розвитку вітчизняної економіки можна і необхідно зберегти й розгорнути до рівня передових світових позицій.

В економіці високоінтелектуальних послуг України чільне місце, на наш погляд, займатимуть і облікові та аудиторські послуги, особливо у великих містах і обласних центрах нашої держави. Щодо обліку і аудиту в глобалізованому світі загалом, то, за певний час, він набуде яскраво виражених, за нашим баченням, ознак глобалізму, тобто облік й аудит переступлять національні кордони та зростуть до рівня глобальних обліку і аудиту із повнокровним використанням міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, аудиту.

Екс-заступник голови НБУ С. Яременко зауважує, що вітчизняна економіка зазнає величезних втрат через бездіяльність Національного банку України. Саме він є основним фінансовим важелем управління економікою нашої країни, а не бюджет. Якщо гроші розглядають як кров вітчизняної економіки нашої країни, а НБУ – серце, то воно у нас замінено на апарат штучного кровообігу. Кнопки дистанційного керування даним апаратом знаходяться у Міжнародному валютному фонді. Кабінет Міністрів України (КМУ) займається бюджетом та відсторонений від емісійного центру держави, таким чином КМУ позбавлений реальних ресурсних важелів впливу на економіку і веде нескінчену боротьбу з неминучими проблемами [15, с. 1, 5].

За ситуації, що нині склалась у вітчизняній економіці, КМУ, на нашу думку, необхідно розробити довготривалу програму виходу країни із-під опіки Міжнародного валютного фонду і Світового банку та виведення України на шлях незалежного випуску та контролю за грошима, а відповідно становлення її як потужної держави, що відіграє вагомий роль у геополітичному просторі Європи, світу.

В нинішніх умовах розвитку вітчизняної економіки наші підприємства все більш надають суттєвого значення проблемам своєї конкурентоздатності. На думку В.Є. Титаренка, дуже важливо зрозуміти (погоджуємося з даною

думкою) якою є послідовність дій для оцінювання конкурентоздатності підприємства, що передбачає: визначення товарних та географічних меж ринку, формування переліку конкурентів (їхнє оцінювання здійснюватиметься на підставі конкурентоздатності процесів діяльності та конкурентоздатності продукції). Визначивши конкурентоздатність підприємства, цей автор рекомендує справедливо оцінювати резерви її підвищення в напрямку зниження собівартості продукції за рахунок оптимізації системи постачання, забезпечення її доступності в місцях концентрованого попиту, підвищення рівня використання виробничих потужностей [13, с. 12, 14].

Теоретичні розробки щодо оцінювання конкурентоздатності підприємства та її підвищення резервів, на наш погляд, необхідно розвивати у системі обліку та контролю. Зокрема, йдеться про формування системи показників в управлінському обліку за допомогою яких можна було б оцінювати рівень конкурентоздатності і безпеки підприємства, системи сигнальних індикаторів контролю за критичним рівнем конкурентоздатності та безпеки підприємства тощо.

Існує думка, що у нинішньому столітті виникне глобальна проблема, пов'язана не із доставкою і одержанням інформації, а проблема її якості, тобто проблема повноцінної та правдивої інформації [7, с. 1].

Погоджуємося з тим, що загалом якість інформації постійно погіршуватиметься через лавиноподібне збільшення її обсягів та урізноманітненість інформації. Допускаємо також ситуацію виникнення інформаційного потоку, коли людство змушене буде вдаватись до радикальних заходів щодо регулювання і фільтрування обсягів та напрямків потоків інформаційного середовища.

Відомий сучасний японський інвестор, підприємець та просвітитель Р.Т. Кійосакі пише про феноменальний парадокс нашої інформаційної ери, який полягає в тому, що нині люди нарікають на інформаційне перевантаження. Людина може, водночас, дивитись телевізор, здійснювати пошук в "Інтернеті" та вести розмову по телефону. В попередні епохи ніхто не нарікав, що у нього забагато землі чи нафти, бо це були їхні життєві ресурси. Проте, в інформаційну еру люди нарікають на достаток інформації – активу, котрий дає їм змогу здобути багатство [4, с. 171]

Вважаємо, що нарікання наших сучасників на інформаційне перевантаження, не пов'язане з тим, що сучасна людина не прагне до примноження свого багатства, а з тим, що вона фізично і морально слабша за людину з попередніх епох, нездатна в повній мірі грамотно і ефективно працювати з величезним інформаційним ресурсом та знаходити в ньому максимум корисного для себе в найкоротші терміни.

Щодо проблем якості облікової і звітної інформації, то тут, як відомо, справи задовільні. Цій проблемі наша держава, вчені, бухгалтери та користувачі інформації надавали і надають великого значення. Невипадково, уже в П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" зазначено про необхідність надання користувачам повної, правдивої й неупередженої інформації. Інформація за якісними її характеристиками має бути дохідливою, однозначно тлумачитись, бути доречною, достовірною і порівняльною [10].

В умовах глобалізації економіки, світової фінансової кризи, витрати і доходи підприємств не втрачають своєї актуальності, яка проявляється у появі новітніх термінів, що корелюються із витратами і доходами підприємства, суттєвій зміні питомої ваги тих або інших витрат та доходів в їхній загальній сумі, можливості

їхнього поглибленого моделювання, проектування обліку, контролю та звітності в режимі реального часу із врахуванням кон'юнктури ринку, поведінки конкурентів та партнерів, політичної і соціально-економічної ситуації, зрушень у кліматичних й екологічних процесах, зростання світових і вітчизняних цін на нафту, газ, електроенергію, питну воду і т. д.

Світова фінансова криза відчутно зачепила інтереси практично усіх видів економічної діяльності в Україні, що змусило керівників та спеціалістів вітчизняних підприємств принципово по-новому оцінити власні потенційні можливості на ринку, сформувані ефективні плани дій на найближчі декілька місяців, кварталів, років й гнучкішу цінову політику.

В умовах кризи нерідко перед керівниками підприємств постає проблема виживання і збереження самого підприємства. Олег Плиска переконаний, і нам варто погодитись з ним, що ні генеральний, ні фінансовий директор не здатні суттєво вплинути на скорочення витрат без спричинення серйозного ушкодження або для торгової марки, або взаємостосунків із споживачами, або мотивації персоналу. Проте, це найкраще може зробити лише персонал підприємства, який доречно було б залучити до безупинних процесів поліпшення. Далі згадуваний нами автор відзначає, що для того, щоб залучити усіх працівників до процесів контролю та скорочення витрат, потрібна атмосфера довіри між менеджментом і персоналом. Скорочення витрат підприємства абсолютно не означає, що підприємцям вдасться ліквідувати тромби у системі фінансування чи продавати більше, тобто збільшити приплив готівки від споживачів [8, с. 1-2].

Тепер спробуємо дати власні коментарі і зробити певні висновки щодо цікавих та актуальних нині тез, висловлених О. Плискою. По-перше, закономірно, що сталою є загальна тенденція до скорочення (зниження) витрат будь-якого підприємства, поліпшення їх структури та якості. Звідси, керівництво підприємства вимушене постійно планувати і скорочувати власні витрати, проте це треба робити виважено без серйозної шкоди або для торгової марки, або для споживачів, або персоналу. По-друге, у процесі скорочення (зниження) витрат підприємства мають брати участь усі власники, керівництво, персонал, споживачі, акціонери. Кожен із перелічених груп осіб має по-справжньому цікавитись витратами підприємства в межах наданих йому прав, обов'язків та відповідальності і виступати з конкретними пропозиціями або проводити відповідні аргументовані дії. По-третє, вітчизняний й зарубіжний досвід в галузі економіки засвідчує, що кожне підприємство повинно віднайти свій власний рецепт скорочення витрат як рівнодійну між інтересами груп зацікавлених осіб та основними ризиками, які супроводжують це підприємство у певний проміжок його розвитку. Тому всеохопна компанія (стихійна чи організована) зі скорочення витрат підприємства містить в собі більше потенційної шкоди, ніж вигоди, адже керівництво такого підприємства часто діє під впливом емоцій, некваліфікованих порад, прикладу "сусіда" з підприємницької діяльності, бажання отримати очікуваний результат найпростішим способом і без поглибленого опрацювання всіх аспектів ситуації в якій перебуває нині підприємство. По-четверте, без створення й підтримання керівництвом підприємства атмосфери довіри між менеджерами і персоналом неможливо забезпечити ефективне управління витратами підприємства на всіх його рівнях, місцях та моментах (періодах) виникнення. Відповідно, кожне рішення про здійснення витрат підприємства має ознаку або колегіальності, або одноособовості. Тут доцільно зауважити, що, на наш погляд, ці ознаки мають перебувати у певному

органічному зв'язку. При чому, чим вищий рівень здійснення витрат, тим більше він потребує колегіальних рішень і тим безвідповідальніше за такої ситуації приймати одноосібні рішення щодо цих витрат (звичайно, інколи бувають винятки за надзвичайних обставин).

В умовах кризи підприємства переходять на антикризове управління, що визначає, на думку Н.П. Тарнавської, низку першочергових стратегічних завдань підприємства: 1) забезпечення виживання підприємства, уникнення банкрутства, шляхом реструктуризації, зміни організаційно-правової форми підприємства, нагромадження ресурсів для стратегічного прориву; 2) попередження кризових явищ в економіці підприємства через формування і розвиток механізмів передбачення й фіксації перших негативних сигналів кризи; 3) вироблення власної системи управління ризиками, що передбачає інноваційний сегмент стратегії конкуренції; 4) попередження (усунення) потенційного опору персоналу під час прогнозування діяльності підприємства та реалізації структурних змін (диверсифікація, зміна організаційно-правової форми, організаційної структури підприємства, ліквідація окремих структурних підрозділів [12, с. 485].

Відповідно до цього, в умовах антикризового управління підприємством, за нашим переконанням, обліковий апарат може: 1) брати активну участь у підготовці та обґрунтуванні потенційних шляхів його розвитку і варіантів змін форм власності та організаційно-правової форми, пошуку інвесторів, покупців, співвласників, акціонерів; 2) налагодити і підтримувати механізм антикризового сповіщення шляхом поліпшення системи оперативного, виробничого та управлінського обліку і забезпечення взаємозв'язку між ними; 3) сприяти покращенню планування та контролю за витратами і доходами на інноваційну продукцію, запровадженню цільового калькулювання витрат; 4) забезпечити максимально можливе скорочення витрат, збереження активів за мінімальних втрат якості та ефективності праці персоналу; 5) нормативно-правовий, документальний і консультаційний супровід антикризового трансформування підприємства.

Отже, в умовах глобалізації економіки й світової фінансової кризи, підприємство повинно навчитись виживати, балансує між можливим і неможливим. Витрати підприємств в таких умовах мають бути оптимізованими із врахуванням, з одного боку, суттєвих ризиків спаду виробництва, а, з іншого, прогнозованих очікувань на його підйом. Доходи підприємств залежатимуть, насамперед, від їх можливостей, навіть в умовах спаду, проводити гнучку і незалежну політику щодо ефективного продажу продукції за справедливими (а не демпінговими) цінами, вміння на взаємовигідних умовах домовлятися з постійними партнерами тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

1. Витрати і доходи підприємств належать, водночас із активами, зобов'язаннями та капіталом, до найважливіших елементів фінансової звітності, що формується в системі обліку та перебуває під наглядом економічного контролю. Витрати потрібні підприємству для створення (виробництва) продукції, виконання робіт, надання послуг ведення організаційно-управлінської маркетингової та іншої операційної діяльності, а також фінансової, інвестиційної, іншої звичайної й надзвичайної діяльності. Доходи необхідні підприємству для підтримання його нормальної життєдіяльності, убезпечення від кризових явищ і несподіванок (форс-мажорних обставин), забезпечення перспектив розвитку.

2. Глобалізована економіка має як суттєві переваги, так і значні проблеми. Ці проблеми необхідно вирішувати послідовно, комплексно і системно, хоча відверто кажучи, у нас є сумніви в тому, чи вдасться їх розв'язати, навіть, наполовину. Ініціатори глобалізації – країни так званого “золотого мільярда” повинні намагатись проводити досить толерантну глобалістичну політику щодо решти країн світу з метою відносно справедливого поділу здобутих людством матеріальних і нематеріальних благ, фінансової та гуманітарної підтримки найвідсталіших економічно й політично нестабільних країн тощо.

3. В економіці високоінтелектуальних послуг України чільне місце, займатимуть і облікові та аудиторські послуги, особливо у великих містах та обласних центрах нашої держави. Щодо обліку і аудиту в глобалізованому світі загалом, то, за певний час, він набуде яскраво виражених ознак глобалізму, тобто облік й аудит переступлять національні кордони та зростуть до рівня глобальних обліку і аудиту із повнокровним використанням міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, аудиту.

4. Теоретичні розробки щодо оцінювання конкурентоздатності підприємства та її підвищення резервів, на наш погляд, необхідно розвивати у системі обліку та контролю. Зокрема, йдеться про формування системи показників в управлінському обліку за допомогою яких можна було б оцінювати рівень конкурентоздатності і безпеки підприємства, системи сигнальних індикаторів контролю за критичним рівнем конкурентоздатності та безпеки підприємства тощо.

5. Загалом якість інформації постійно погіршуватиметься через лавиноподібне збільшення її обсягів та урізноманітненість інформації. Допускаємо ситуацію виникнення інформаційного потопу, коли людство змушене буде вдаватись до радикальних заходів щодо регулювання і фільтрування обсягів та напрямів потоків інформаційного середовища.

6. Скорочення витрат у підприємствах в умовах фінансової кризи не повинно бути самоціллю їхніх керівників, адже цим керівникам необхідно зважати на низку моментів. По-перше, керівництво підприємства вимушене постійно планувати і скорочувати власні витрати, проте це треба робити виважено без серйозної шкоди або для торгової марки, або для споживачів, або персоналу. По-друге, у процесі скорочення (зниження) витрат підприємства мають брати участь усі власники, керівництво, персонал, споживачі, акціонери. По-третє, всеохопна компанія зі скорочення витрат підприємства містить в собі більше потенційної шкоди, ніж вигоди. По-четверте, кожне рішення про здійснення витрат підприємства має ознаку або колегіальності, або одноособовості. При чому, чим вищий рівень здійснення витрат, тим більше він потребує колегіальних рішень і тим безвідповідальніше за такої ситуації приймати одноосібні рішення щодо цих витрат.

7. За ситуації, що нині склалась у вітчизняній економіці через бездіяльність НБУ, Кабінету Міністрів України (відстороненому нині від емісійного центру держави) необхідно розробити довготривалу програму виходу країни із-під опіки Міжнародного валютного фонду і Світового банку та виведення України на шлях незалежного випуску та контролю за грошима, а відповідно становлення її як потужної держави, що відіграє вагомий роль у геополітичному просторі Європи, світу.

8. В умовах антикризового управління підприємством обліковий апарат може:

- 1) брати активну участь у підготовці та обґрунтуванні потенційних шляхів його розвитку і варіантів змін форм власності та організаційно-правової форми, пошуку інвесторів, покупців, співвласників, акціонерів;
- 2) налагодити і підтримувати

механізм антикризового сповіщення шляхом поліпшення системи оперативного, виробничого та управлінського обліку і забезпечення взаємозв'язку між ними; 3) сприяти покращенню планування та контролю за витратами і доходами на інноваційну продукцію, запровадженню цільового калькулювання витрат; 4) забезпечити максимально можливе скорочення витрат, збереження активів, за мінімальних втрат якості та ефективності праці персоналу; 5) нормативно-правовий, документальний і консультаційний супровід антикризового трансформування підприємства.

Подальші наукові дослідження доцільно проводити в напрямку розвитку ідеї, пов'язаних з розробленням проблематики обліково-контрольного забезпечення здійснення витрат і отримання доходів підприємств в умовах посилення конкурентоздатності позицій вітчизняних підприємств на внутрішніх та зовнішніх ринках.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Гейтс Б.* Бизнес со скоростью мысли. – изд. 2-е, исправл. / Б. Гейтс. – М.: Эксмо, 2007. – 480 с.
2. *Заблоцький Б.Ф.* Перехідна економіка: посіб. / Б.Ф. Заблоцький. – К.: Видавн. центр “Академія”, 2004. – 512 с.
3. *Зернецька О.* Філософія глобалістики / О. Зернецька // Політика і час. – 2004. – № 11. – С. 67-76.
4. *Кийосаки Р.Т.* Поднимите свой финансовый IQ / Р.Т. Кийосаки; пер. с англ. С.Э. Борич. – Мн.: Попурри, 2009. – 256 с.
5. *Луцишин З.О.* Трансформація світової фінансової системи в умовах глобалізації: моногр. / З.О. Луцишин. – К.: Видавн. центр “Друк”, 2002. – 320 с.
6. *Мельник А.* Державне регулювання в умовах економічних криз / А. Мельник // Вісник Терноп. націон. економ. ун-ту. – 2007. – № 5. – С. 205-211.
7. *Онищенко С.* Як розплавлений віск... Чому ми допустили панування хаосу? / С. Онищенко // Літературна Україна. – 2008. – 31 липня. – С. 1.
8. *Плиска О.* Русский кастинг – бессмысленный и беспощадный... [Электронный ресурс]. / О. Плиска. – Режим доступа: <http://www.biztimes.ru/index.php/artid=1122>
9. *Погорлецкий А.И.,* Экономика зарубежных стран: учебник / А.И. Погорлецкий. – второе издание. – СПб: Изд-во Михайлова В.А., 2001. – 492 с.
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” / Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87. – Режим доступу: <http://www.mfu.gov.ua>
11. *Савельєв Є.* Вибір національної економічної моделі України / Є. Савельєв // Журнал Європейської економіки. – 2007. – Грудень. – Т. 6 (№ 4). – с. 369-371.
12. *Тарнавська Н.П.* Управління конкурентоспроможністю підприємств: теорія, методологія, практика: моногр. / Н.П. Тарнавська. – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – 570 с.
13. *Титаренко В.Є.* Оцінювання та розвиток конкурентоспроможності промислових підприємств: автореф. дис. ... к.е.н. 08.06.01 – економіка, організація і управління підприємствами / В.Є. Титаренко. – Львів, 2005. – 20 с.
14. *Юрій С.І.* Міжнародні фінанси у XXI столітті / С.І. Юрій // Вісник економічної науки України. – Донецьк: АЕНУ, ІЕП НАНУ. – 2007. – № 1 (11). – С. 183-193.
15. *Яременко С.* МВФ – ворог України? С. Яремко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com/ua/publications/2010/11/3/254893>.